

Miten turvataan riittävä metsien suojelu?

Sampsa Kiianmaa
Metsänhoitaja
WWF Suomi

Miksi metsien suojelua tarvitaan?

Suomi on maailman metsäisimpiä valtioita. Noin 70 prosenttia maastamme on metsien peitossa. Eläin- ja kasvilajistostamme noin 50 prosenttia on metsälajeja. Metsälajisto on kokenut rajuja muutoksia etenkin viimeisten 50 vuoden aikana, jolloin metsänhoidon päämääränä on ollut tuottaa raaka-ainetta metsäteollisuudelle. Noin 700 alkuperäistä metsien eliölajia on luokiteltu uhanalaisiksi metsätalouden vuoksi.

Metsätalous on yksipuolistanut metsiämme. Uudistushakkuiden ja metsäautoteiden rakentamisen takia metsämaisema on pirstoutunut, lahopuun määrä metsissä on vähentynyt dramaattisesti, puulajisuhteet ovat yksipuolistuneet, lajistollisesti ainutlaatuiset aarniometsät ovat vähentyneet ja vanhoja puujättejä ja kolopuita on enää niukasti.

Metsät ovat Suomessa uhanalaisten lajien tärkein elinympäristö ja metsätalouden vaikutukset uhanalaistumisen tärkein syy. Merkittävin syy metsälajien uhanalaisuuteen on lahopuun niukkuus, lehtipuiden vähyys ja luontaisesti monimuotoisimpien metsätyyppien, kuten lehtojen, häviäminen tai kyyhtyminen intensiivisen metsätalouden seurauksena.

Hakkuilta välttyneitä, luonnontilaisen kaltaisia metsiä on Suomessa enää vain viisi prosenttia. Niissä sinnittelee uhanalaista lajistoa, jota ei tapaa talousmetsistä. Luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa noin 70 prosenttia metsäluontotyypeistä on uhanalaisia. *Suurin osa jäljellä olevista aarniometsistä sijaitsee Pohjois- ja Itä-Suomessa.* Näiden aarniometsäsiirpaleiden suojelu on erittäin tärkeää alkuperäisen metsälajiston turvaamiseksi. *Metsäluontomme on kuitenkin luontaisesti monimuotoisinta etelässä. Etelä-Suomessa on selvästi enemmän uhanalaisia metsälajeja ja -luontotyypejä kuin pohjoisessa.* Etelä-Suomessa metsien suojeluprosentti on hyvin alhainen, noin yksi prosenttia, joten erityisesti Etelä-Suomen metsien suojelua tulee kiireesti parantaa.

Suomen metsälajiston sukupuuttovelka on suuruusluokaltaan tuhat lajia: näin monta lajia häviää ennemmin tai myöhemmin, jos luonnontilaisen

kaltaisten metsien määrä ei olennaisesti kasva lähitulevaisuudessa. Yli 100 lajia on jo hävinnyt Suomen metsistä.

Ilmastonmuutos uhkaa erityisesti pohjoista havumetsävyöhykettä. Ilmastonmuutos tulee arvioiden mukaan vaikuttamaan vakavasti noin kolmannekseen maailman metsäpinta-alasta johtaen massasukupuuttojen aaltoon.

Kuinka Suomen luonnonsuojelullisesti arvokkaimpien metsien suojeleminen tulee turvata?

Metsämme tarvitsevat suojelua ja luontoa säästäviä metsänhoitomenetelmiä. WWF:n tavoitteena on turvata maamme luonnonsuojelullisesti arvokkaimpien metsien suojeleminen sekä edistää ekologista ja luonnon monimuotoisuutta parantavaa metsänhoitoa talousmetsissä. WWF edistää sekä Etelä- että Pohjois-Suomen metsien suojeleminen.

Viime vuosikymmenten parannukset metsälainsäädännössä ja metsänhoitokäytännöissä ovat hieman, mutta eivät läheskään riittävästi, lisänneet lahopuun määrää metsissä. Samoin vanhojen metsien väheneminen on hidastunut, mutta ei pysähtynyt. Lehtipuiden osuus on kääntynyt nousuun.

WWF kannattaa suurien suojelalueiden, niitä ympäröivien laajojen puskurivyöhykkeiden ja erityisten maisemansuojelun alueiden perustamista suojelun alueiden yhteyteen. Lisäksi WWF kannattaa lajien liikkumisen mahdollistavien ja eri suojelun alueet yhdistävien ekologisten käytävien perustamista. Pienialaisia ja sirpalemaisista suojeltuja metsiä tulisi laajentaa ja luoda ekologisia yhteyksiä erillään olevien suojelun alueiden välille.

Puskuri- ja maisemanhoitovyöhykkeillä suojelun alueiden ja talousmetsien välille luotaisiin uusi, luonnonsuojelua painottava metsien luokka. Nämä alueet vähentävät tarvetta perustaa tiukasti suojeltuja alueita. Ne palvelevat myös ruuhka-Suomen kasvavaa virkistystarvetta.

WWF:n mielestä Etelä-Suomen metsien suojeleminen on 2000-luvun alun tärkein metsäpoliittinen tehtävä Suomessa. Maan eteläosan metsien lisäsuojelun tarve on tunnustettu Kansallisessa metsäohjelmassa. Etelä-Suomen metsien suojeleminen edistää myös metsien virkistyskäyttöä ja luontomatkailua.

WWF on ollut mukana laatimassa metsiensuojelun ohjelmaa Etelä-Suomeen ns. Metso-toimikunnassa. Metso II -ohjelman tavoite on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja parantaa luonnon monimuotoisuutta Etelä-Suomen metsissä vuoteen 2016 mennessä. WWF on pettynyt Valtioneuvoston vuonna 2008 hyväksymän Metso II-ohjelman liian vähäisiin suojelemtavoitteisiin valtion metsissä sekä liian pieneen yksityismetsien suojelemaan kannustavaan rahoitukseen. WWF jättikin eriävän mielipiteen ohjelmasta.

WWF:n Perintömetsäohjelmalla on suojeltu vapaaehtoisesti jo yli 1 000 hehtaaria metsää. Yksityisten, kuntien, yritysten ja seurakuntien suojelualueet painottuvat Etelä-Suomeen.

Ilmastonmuutos lisää metsiensuojelun tarvetta Suomessa

Metsäekosysteemi on sitä kestävämpi muutoksille mitä monimuotoisempi se on. Elinympäristön muuttuessa kasvi- ja eläinlajeille epäsuotuisaksi ne voivat joko sopeutua muutokseen, siirtyä suotuisammalle alueelle tai kuolla. Ennennäkemättömän nopeaksi ennustettu ilmastonmuutos jättää ainoiksi vaihtoehtoiksi siirtymisen tai kuolemisen. Tätä lajien muuttoa suotuisammille alueille voidaan maankäytöllä joko edistää tai estää. Sopivien metsien pieni koko ja pirstoutuneisuus sekä tiheä tieverkosto aiheuttavat esteen monen lajin siirtymiselle.

Lisäämällä metsien kytkeytyneisyyttä perustamalla laajoja suojelualueita ja niitä ympäröiviä ja yhdistäviä luonnonhoitoalueita lajien leviämistä voidaan tukea. Suojelukokonaisuuksien tulisi sijoittua pohjois-etelä-suuntaisesti, jotta siirtyminen onnistuu ilmastovyöhykkeiden siirtyessä kohti pohjoista. Laajat suojelualueet kestävät pieniä reunavaikutuksen alaisia metsiä paremmin muutoksia.

Ilmastonmuutoksen epävarmoista vaikutuksista johtuen kaikkia eri metsäluontotyyppisiä tulisi olla suojelun piirissä kaikilla eri metsäkasvillisuusvyöhykkeillä. Näin parannetaan muutoksia kestävien metsäluonnon pientyyppien säilymistä. Täysikasvuiset vanhat puut kestävät jopa satoja vuosia epäsuotuisia oloja. Vanhojen metsien suojelu on tärkeä keino turvata tulevaisuuden siementuotanto.

Suomessa metsiä on perinteisesti suojeltu perustamalla valtion omistamia luonnonsuojelualueita sekä ottamalla talousmetsien hoidossa huomioon arvokkaat elinympäristöt. Suojelualueiden perustaminen vie kuitenkin aikaa ja rahaa. Siksi WWF kannattaakin suojelualueverkon täydentämisen ohella pehmeitä talousmetsien hoitomenetelmiä tukemaan kansallista metsien suojelua.

Talousmetsien pehmeissä hoitomenetelmissä metsäluonnon monimuotoisuutta parannetaan esimerkiksi säilyttämällä jatkuva puustopeite käyttäen poiminta- ja eri-ikäishakkuita avohakkuiden asemesta. Käytännössä lähes kaikkia talousmetsiämme on käsitelty kasvatus- tai uudistushakkuin tasaikäisinä metsiköinä. Avohakkuu on ollut lähes ainoa metsän päätehakkuu. Poimintahakkuuta on toteutettu maassamme äärimmäisen vähän.

Etelä-Suomessa pienimuotoiset hakkuut kaventaisivat talousmetsien ja metsiensuojelualueiden ekologista kuilua. Pehmeillä hakkuutavoilla olisi jalansijaa myös virkistys- ja ulkoilumetsissä.

Metsien virkistyskäyttäjät arvostavat eniten vanhoja suuripuustoisia metsiä, kun taas heikoimpina virkistysympäristöinä pidetään hakkuualueita ja tiheitä nuoren metsän kehitysvaiheita.

WWF:n mukaan Suomen metsätalouden tulee olla ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä. Tämä tarkoittaa, että metsien hoidossa ja käytössä otetaan puun- tai bioenergian tuotannon rinnalla tasapainoisesti huomioon metsäluonnon monimuotoisuus, maisemanhoito, sosiaaliset ja kulttuurilliset näkökohdat sekä metsien virkistyskäytön tarpeet.